

NORGES HØYESTERETT

Den 27. januar 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Bergh og Steinsvik i

HR-2023-189-U, (sak nr. 23-010291STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A

(advokat Marthe Holm)

mot

Påtalemyndigheten

(statsadvokat Johan Petter Bærland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder løslatelse i gjenåpnet straffesak.
- (2) A, født 00.00.1977, ble ved Eidsivating lagmannsretts dom 22. desember 2015 dømt til fengsel i 13 år for drap og legemsfornærmelse under særdeles skjerpende omstendigheter.
- (3) A begjærte 9. november 2022 gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 at han hadde vært utsatt for omkring 240 ulovlige kroppsvisitasjoner under varetektstiden. Dette mente han skjønnsmessig beregnet skulle gi et ytterligere varetektsfradrag på 120 dager. Ved Gjenopptakelseskommisjonens avgjørelse 22. desember 2022 i sak 2022/235 ble begjæringen enstemmig tatt til følge, idet det var en rimelig mulighet for at en ny straffutmåling etter gjenåpning vil innebære en vesentlig mildere rettsfølge, jf. straffegjennomføringsloven § 391 nr. 3. Høyesteretts ankeutvalg utpekte Borgarting lagmannsrett til å behandle den gjenåpnede straffesaken.
- (4) A sendte 6. januar 2023 begjæring til lagmannsretten om løslatelse i medhold av straffeprosessloven § 452 andre ledd.
- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 12. januar 2023 kjennelse med slik slutning:

«Begjæringen om utsatt fullbyrding og løslatelse tas ikke til følge.»
- (6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og subsidiært saksbehandlingen i form av mangelfulle kjennelsesgrunner. I korte trekk anføres at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har hensyntatt det sentrale vurderingstemaet Høyesterett oppstilte i HR-2021-1186-U. Det anføres at A hensyntatt varetektsfradraget allerede den 7. januar 2023 passerte tidspunktet for løslatelse etter to tredjedels soning. For å sikre at den «effective

remedy» som varetektsfradraget skal gi etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 13 ikke blir innholdsløst, må A løslates nå. Han har lagt ned følgende påstand:

«Prinsipalt:

1. Fullbyrding av fengselsstraff utstår til saken er endelig avgjort.
2. A løslates.

Subsidiært:

3. Borgarting lagmannsretts kjennelse av 12. januar 2023 oppheves.»

- (7) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Det er i korthet vist til at lagmannsrettens beregning av tidspunktet for gjennomført to tredjedels soning er feil, og at dette først inntreffer 16. februar 2023. På nåværende tidspunkt er det derfor ikke grunnlag for beslutning om utsatt fullbyrding. Det er videre vist til at det er usikkert om søknaden om prøveløslatelse vil bli innvilget, og at ingen har krav på slik løslatelse. Påtalemyndigheten har lagt ned følgende påstand:

«Anken forkastes.»

- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at den påankede kjennelsen er avsagt av lagmannsretten som første instans. Utvalget har dermed full kompetanse i saken.
- (9) Straffeprosessloven § 452 andre ledd bestemmer at dersom en begjæring om gjenåpning er tatt til følge, «kan den rett som skal behandle saken, ved kjennelse beslutte at fullbyrding helt eller delvis skal utstå». Bestemmelsen gir anvisning på en skjønnsmessig vurdering, men gir ikke nærmere veiledning for vurderingen. Det følger av forarbeidene at dersom Gjenopptakelseskommisjonen beslutter at en sak skal gjenåpnes, vil det «gjærne være et tungtveiende argument for at fullbyrdingen bør utsettes til saken er endelig avgjort», jf. Ot.prp. nr. 70 (2000–2001) side 78. I tråd med dette uttalte Høyesteretts ankeutvalg i HR-2021-1186-U avsnitt 15 at dersom det sentrale grunnlaget for domfellelsen og straffutmålingen er besluttet gjenåpnet, bør videre fullbyrding av idømt straff utstå med mindre klare og tungtveiende grunner taler for at fullbyrdelsen skal fortsette.
- (10) I den foreliggende saken er Gjenopptakelseskommisjonens beslutning om gjenåpning begrenset til straffutmålingen. A anfører at han har vært utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektstiden som gir krav på 120 dager mer i varetektsfradrag enn det som ble fastsatt i straffedommen 22. desember 2015. Domfellelsen er altså ikke gjenåpnet. Vurderingen etter straffeprosessloven § 452 må da bli annerledes enn i HR-2021-1186-U og må bygge på om det konkret fremstår som rimelig og hensiktsmessig at fullbyrdingen av dommen helt eller delvis skal utstå.
- (11) Ved vurderingen kan muligheten for prøveløslatelse etter to tredjedels soning etter straffegjennomføringsloven § 42 være et relevant moment. Domfelte har imidlertid ikke krav på løslatelse etter to tredjedels soning. Ankeutvalget viser her til den lignende vurderingen som må foretas ved fare for oversoning ved varetektsfengsling. I HR-2017-992-U avsnitt 11 uttaler ankeutvalget:

«Straffegjennomføringsloven § 42 første ledd fastsetter at kriminalomsorgen kan prøveløslate en domfelt når vedkommende, medregnet mulig varetektsopphold, har gjennomført to tredjedeler av straffen. Fortsatt varetektsfengsling er ikke utelukket når forlengelsen kan medføre at tidspunktet for sannsynlig prøveløslatelse blir overskredet. Men faren for overskridelse av tidspunktet for prøveløslatelse er et «sentralt moment i vurderingen» av om videre fengsling skal skje, jf. Rt-2013-385 avsnitt 14.»

- (12) Tilsvarende er det i Rt-2011-347 avsnitt 46, 48 og 52, om overgangen fra reglene om sikring til forvaring, vist til at domfelte ikke har rettskrav på prøveløslatelse.
- (13) Det er ikke et krav om at retten ved vurderingen av utsatt fullbyrdelse etter straffeprosessloven § 452 forskutterer resultatet av en søknad om prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 42. Om det foreligger holdepunkter for at prøveløslatelse ikke vil skje, vil det tale mot at fullbyrdingen av dommen utstår.
- (14) Ankeutvalget slutter seg til lagmannsrettens helhetsvurdering av at fullbyrdingen på det nåværende tidspunkt ikke skal utstå. Etter ankeutvalgets vurdering krever ikke EMK artikkel 13 at A innvilges løslatelse nå. Den krenkelsen A anfører at han ble utsatt for ved ulovlige visitasjoner, vil repareres ved at den fastsatte straffen justeres.
- (15) Ankeutvalget finner etter dette at anken må forkastes.
- (16) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

Espen Bergh
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)